

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia
CAUZA M. ȘI C. ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI
(Cererea nr. 29032/04)
Hotărâre
27 septembrie 2011
Definitivă

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza M. și C. împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Nona Tsotsoria, Kristina Pardalos, *judecători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 6 septembrie 2011,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 29032/04 îndreptată împotriva României prin care doi resortisanți ai acestui stat, doamna C.M. și domnul A.C. („reclamanții”), au sesizat Curtea la 30 iulie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”). Președintele Secției a admis cererea reclamanților ca documentele referitoare la cauză să rămână confidențiale și a hotărât ca întregul dosar trebuie să rămână confidențial (art. 33 § 1 din Regulamentul Curții). Curtea a hotărât din oficiu să acorde reclamanților păstrarea anonimatului (art. 47 § 3 din Regulamentul Curții).

2. Reclamanții sunt reprezentați de doamna Eugenia Crângariu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanții au pretins, în ceea ce privește procedura penală care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 18 martie 2004 și la procedurile civile care s-au încheiat prin hotărârile definitive din 5 februarie 2004, respectiv din 1 iunie 2005, că autoritățile naționale nu au asigurat o protecție adecvată celui de-al doilea reclamant, persoană minoră, față de presupusele acte de abuz sexual comise de tatăl său, că lipsa unei căi de atac eficiente în ceea ce privește încălcarea drepturilor lor, menționată anterior, și că încălcarea dreptului lor la un proces echitabil dată fiind apartenența religioasă a doamnei M. și rezoluția procurorului de neîncepere a urmăririi penale a tatălui lui A.C. le-au încălcat drepturile garantate la art. 3, 6, 8, 13 și 14 din convenție considerate separat sau coroborat.

4. La 8 septembrie 2009, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului român cererea. Acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună (art. 29 § 1 din convenție).

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantii sunt mamă și fiu. Reclamantii s-au născut în 1965 și, respectiv, 1994 și locuiesc în Saint-Priest, Franța.

6. Într-o scrisoare având data poștei din București 5 noiembrie 2004 și primită de Curte la 17 noiembrie 2004, doamna M. s-a plâns, între altele, de încălcarea drepturilor sale și ale fiului său în temeiul art. 3 și 8 din convenție în ceea ce privește procedurile penale care s-au încheiat prin hotărârea definitivă din 18 martie 2004.

7. Prin scrisoarea din 19 decembrie 2005, Curtea a solicitat doamnei M. să precizeze clar dacă sesizarea în temeiul art. 3 din convenție este formulată de asemenea în numele său.

8. Prin scrisoarea din 1 martie 2006, doamna M. a confirmat primirea scrisorii Curții din 19 decembrie 2005 și, fără nicio referire la vreun articol specific din convenție, a precizat că a formulat sesizarea doar în numele fiului său.

A. Acțiunea de divorț și de încredințare a minorului

9. Doamna M. și D.C. s-au căsătorit la 27 noiembrie 1991. A.C., singurul copil al cuplului, s-a născut la 7 august 1994.

10. La 16 decembrie 1994, doamna M. a depus acțiunea de divorț de D.C., invocând caracterul inconstant și violent al soțului său drept motiv principal al divorțului. Aceasta a cerut de asemenea să-i fie acordată custodia fiului lor. Prin hotărârea din 10 februarie 1995, Judecătoria București a admis cererea și a acordat doamnei M. D.C. custodia celui de-al doilea reclamant. D.C. a fost obligat să plătească pensie de întreținere a minorului până în momentul în care al doilea reclamant devine major.

Acțiunea privind încredințarea minorului și dreptul de vizitare depusă de D.C. cu privire la al doilea reclamant

11. În urma acțiunii lui D.C. privind reexaminarea și încredințarea celui de-al doilea reclamant, Tribunalul București a respins cererea la 21 ianuarie 1998. . Hotărârea a fost confirmată în apel, Tribunalul București susținând la 18 septembrie 1998 că tatăl s-a dovedit:

„că a avut și continuă să aibă un caracter violent și o atitudine necivilizată, provocând conflicte în momentul vizitării copilului, care sunt de natură să influențeze negativ dezvoltarea fizică și psihică a copilului.”

12. D.C. a solicitat de asemenea instanței dreptul de a-l vizita pe cel de-al doilea reclamant în primul și al în treilea weekend din fiecare lună de la 10 a.m., sâmbătă, până la 7 p.m., duminică, precum și pentru o perioadă de treizeci de zile, în cursul concediului anual. Cererea a fost acceptată la 8 iunie 1998 de Judecătoria București, avându-se în vedere cele mai bune interese ale copilului și faptul că mama lui „nu s-a opus cererii”. Doamna M. a formulat apel, susținând că nu a fost citată legal și, prin urmare, nu a avut cunoștință despre ședință. La o dată nespecificată, apelul a fost respins pe motiv de eroare procedurală, hotărârea a devenit astfel definitivă.

13. Doamna M. a formulat contestație la executarea hotărârii, bazându-se în esență pe existența unei plângeri penale depuse împotriva lui D.C., acuzându-l că a molestat copilul (a

se vedea infra, secțiunea B). Judecătoria București a respins cererea acesteia la 29 septembrie 2000. Reclamanta a formulat apel împotriva acestei încheieri, și, la 7 mai 2001, procedura a fost suspendată până la pronunțarea unei hotărâri definitive în acțiunea vizând limitarea dreptului de vizitare al lui D.C. (descrișă infra, la secțiunea C).

14. La 25 martie 2004, D.C. a solicitat anularea suspendării. Apelul a fost respins la 26 aprilie 2004, în măsura în care principalele obiecții legate de punerea în executare formulate de doamna M. au fost clarificate în cadrul acțiunii penale, respectiv al acțiunii civile finalizate (descrișe infra în secțiunile B și C).

15. Doamna M. a formulat recurs. Recursul a fost respins de Curtea de Apel București la 1 iunie 2005. Instanța a considerat că argumentul său că executarea hotărârii în litigiu ar putea afecta drepturile fundamentale ale copilului este neîntemeiat, bazându-se în principal pe hotărârea din 18 martie 2004, care a confirmat ordonanța procurorului de neîncepere a urmăririi penale împotriva lui D.C.

2. Plasarea temporară a celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat

16. La 11 august 1998, la cererea doamnei M., Comisia Pentru Protecția Copilului Sector 3, București, a decis că cel de-al doilea reclamant trebuie să fie plasat temporar într-o instituție de stat:

„întrucât s-a dovedit că dezvoltarea, securitatea și integritatea morală ale copilului au fost puse în pericol de tatăl său biologic.”

17. Copilul a fost dus în Centrul de Plasament nr. 7, sector 3, București.

18. Hotărârea sus-menționată a fost modificată la data de 8 iunie 1999, după o reevaluare a dosarului efectuată de comisie din oficiu. Comisia a considerat că măsurile de protecție deja întreprinse ar trebui să fie menținute întrucât, potrivit informațiilor furnizate de poliție, copilul a fost molestată sexual de tatăl său și, prin urmare, cercetarea penală era în curs de desfășurare. Ambii părinți au primit permisiunea de a vizita copilul o dată pe săptămână, dar niciunul dintre ei nu avea dreptul de a lua acasă copilul de la Centrul de Plasament nr. 1, unde fusese transferat.

19. La 27 octombrie 1998, doamna M. a formulat plângere, cerând Comisiei Pentru Protecția Copilului Sector 3, București să instituie procedura civilă prin care D.C. să fie decăzut din drepturile părintești. Cererea a fost respinsă de comisie la 25 noiembrie 1998, întrucât „condițiile legale necesare pentru instituirea unei astfel de proceduri nu au fost îndeplinite”.

20. La 21 septembrie 1999 doamna M. a cerut comisiei să revoce măsura de plasament și să dispună reintegrarea în familie a celui de-al doilea reclamant. Prin hotărârea din 5 octombrie 1999, comisia a admis cererea și a dispus ca al doilea reclamant să locuiască pe viitor cu mama sa.

3. Acțiunea formulată de doamna M. împotriva lui D.C. prin care se solicită majorarea pensiei lunare de întreținere a copilului și limitarea dreptului de vizitare

21. La o dată nespecificată, în anul 1999, doamna M. a formulat o acțiune civilă, având drept scop să obțină majorarea pensiei lunare de întreținere a minorului plătită de D.C., în măsura în care atât nevoile celui de-al doilea reclamant, cât și veniturile lui D.C. crescuseră. Doamna M. a solicitat de asemenea ca dreptul de vizitare să fie limitat astfel încât al doilea reclamant să poată fi cu tatăl său doar în prezența reclamantei. În susținerea acestei din urmă cereri, prima reclamantă a afirmat că „tatăl [lui] reprezintă un pericol real pentru sănătatea și integritatea fizică a copilului”, comportamentul verbal și non-verbal al lui D.C. este extrem de agresiv și că a depus deja plângere penală împotriva lui D.C., acuzându-l de molestarea sexuală a celui de-al doilea reclamant. Reclamanta a afirmat că, din cauza comportamentului general al lui D.C., a fost forțată să solicite plasarea temporară a celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat, unde să fie protejat de orice posibilă agresiune din partea tatălui său.

22. Un aviz cu privire la relația dintre al doilea reclamant și tatăl său formulat de E.M., șef al Departamentului servicii sociale din cadrul Primăriei Sectorului 3, a fost adăugat la dosarul cauzei. E.M. a declarat că l-a cunoscut pe copil în perioada în care acesta a fost plasat temporar în Centrul de Plasament nr. 1, întrucât era la acel moment directoarea centrului. Observațiile sale sunt în esență concentrate pe legătura pozitivă și firească dintre D.C. și copil, care:

„explodează de bucurie atunci când își vede tatăl [...]; după vizitele mamei la centru, copilul devine iritabil, neascultător, folosind cuvinte reprobabile în legătură cu tatăl său [...] casetele audio care atestă așa-zisul abuz sexual sunt dovada unor răspunsuri induse din partea minorului, mama având o contribuție semnificativă în ceea ce privește atitudinea minorului față de tatăl său. Numai atunci când tatăl [său] îl vizita, copilul uita ce i-a indus mama să simtă (ca urmare a bucuriei pe care o simțea atunci când își întâlnea tatăl), ceea ce reprezintă o dovadă clară că D.C. nu a abuzat copilul, nici sexual, nici verbal sau în vreun alt mod.”

23. La 1 iunie 2000, Judecătoria București a admis cererea cu privire la majorarea pensiei lunare de întreținere a copilului; cererea de limitare a dreptului de vizitare a fost respinsă, instanța ținând cont de faptul că procurorul a decis la 3 martie 2000 neînceperea urmăririi penale împotriva lui D.C. și închiderea anchetei (a se vedea supra punctul 39). Apelul doamnei M. a fost respins la 11 decembrie 2000 întrucât termenul s-a prescris. Recursul a fost de asemenea respins de Curtea de Apel București la 27 aprilie 2001.

Al doilea set de acțiuni privind drepturile de custodie formulat de D.C. cu privire la al doilea reclamant

24. La 21 iunie 2001, D.C. a aplicat din nou pentru încredințarea celui de-al doilea reclamant. D.C. a afirmat că nu i s-a permis să-și viziteze fiul și că, deși prima reclamantă a formulat plângere penală împotriva sa, procurorul a emis o rezoluție de a nu-l pune sub acuzare pentru abuz sexual asupra copilului. În același timp, D.C. a afirmat că prima reclamantă este membru al Martorilor lui Iehova și că, prin urmare, influența acesteia asupra copilului îi pune în pericol dezvoltarea normală. Doamna M. a răspuns că rezoluția procurorului de a nu îl pune pe D.C. sub acuzare a fost confirmată și că ancheta penală era încă în curs. Acțiunea a fost respinsă de Judecătoria București la 20 decembrie 2001. Instanța a considerat că motivele invocate de D.C. cu privire la religia primei reclamante nu pot fi luate în considerare. Instanța a considerat de asemenea că motivele care au justificat hotărârea instanței anterioare de a acorda custodia deplină primei reclamante nu s-au schimbat în vreun fel. Hotărârea a rămas definitivă.

5. Plasarea celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat solicitată de D.C.

25. La 26 iulie 2002, DC a formulat o cerere către Comisia Pentru Protecția Copilului Sector 3, București, solicitându-i să dispună plasarea de urgență a celui de-al doilea reclamant într-o instituție de stat. D.C. a susținut că nu avea nicio informație cu privire la domiciliul actual al reclamantilor, întrucât aceștia își schimbau domiciliul frecvent și în mod continuu, și, în consecință, nu avea nicio informație cu privire la starea celui de-al doilea reclamant. Cererea a fost respinsă la 17 septembrie 2002, întrucât nu s-a dovedit că al doilea reclamant ar fi fost în vreun pericol.

6. Al treilea set de acțiuni legate de drepturile de custodie formulate de D.C. cu privire la al doilea reclamant

26. La 30 iulie 2002, prin procedura ordonanței președințiale, D.C. a solicitat custodia celui de-al doilea reclamant, pe motiv că „este periculos pentru minor să rămână lângă mama sa, deoarece, chiar dacă este o mamă grijulie, încă are o influență negativă asupra dezvoltării minorului”. D.C. a citat de asemenea faptul că, în 1998, prima reclamantă a formulat plângere penală, acuzându-l că l-a molestat pe cel de-al doilea reclamant. D.C. a susținut că tot din acel

moment a fost împiedicat în mod constant să-și viziteze fiul, care, în orice caz, și-a schimbat radical întreaga atitudine față de el, refuzând contactul.

27. Cererea a fost respinsă ca inadmisibilă la 30 octombrie 2002, Judecătoria București considerând că evidentele și gravele conflicte dintre părți nu pot fi soluționate prin astfel de proceduri rapide. Hotărârea a devenit definitivă la 13 decembrie 2002, Judecătoria București declarând inadmisibil recursul formulat de D.C.

B. Plângerea penală formulată de doamna M. împotriva lui D.C. cu privire la al doilea reclamant

28. La 14 iulie 1998, doamna M. a formulat plângere penală împotriva lui D.C., susținând că „copilul i-a relatat că la 4 iulie 1998, atunci când își vizita tatăl, acesta din urmă a încercat să comită acte de perversiune sexuală cu el”. Al doilea reclamant avea trei ani și unsprezece luni la acel moment.

29. Certificatul medical emis la 6 iulie 1998 de Institutul de Medicină Legală atestă următoarele:

„membrana mucoasă anală prezintă o fisură sângerândă longitudinală de 1,5 pe 0,1 cm. [...] Copilul, A.C., prezintă o leziune traumatică în zona anală, care s-ar fi putut produce în condițiile unei agresiuni sexuale. Vindecarea necesită două-trei zile de îngrijiri medicale.”

30. Nu au fost formulate pretenții civile.

31. Potrivit doamnei M., o a doua plângere penală a fost formulată la 10 august 1998 cu privire la acte similare sexuale comise între 2 și 9 august 1998, când al doilea reclamant era în vizită la tatăl său. Totuși, o copie a acestei plângeri nu a fost prezentată Curții.

32. Prima reclamantă, D.C. și alți martori au fost audiați. Doi martori, B.G. și SF, au informat autoritățile, între altele, că al doilea reclamant le s-a spus că a fost agresat sexual de tatăl său. Mai mult, ei au asistat la comportamentul violent al lui D.C. față de doamna M. și-au văzut minorul dezbrăcând și atingând alți copii într-un mod inadecvat. Totuși, un alt martor, C.A., a declarat că ea nu l-a auzit niciodată pe cel de-al doilea reclamant plângându-se că a suferit vreo agresiune sexuală. La 26 august 1998, Institutul de Medicină Legală a emis un raport medical care atestă următoarele:

„A.C. prezintă leziuni recente și vechi în zona anală, care ar putea fi rezultatul introducerii unui obiect solid sau o consecință a unui contact sexual anal. Este posibil ca leziunile să fi fost produse în perioada 5–7 august 1998. Pentru vindecare sunt necesare două până la trei zile de îngrijiri medicale.”

33. La 20 iulie 1998, minorul a fost supus unui examen psihologic, care a concluzionat următoarele:

„... rezultatele testelor proiective subliniază posibilitatea ca A.C., în vârstă de trei ani și unsprezece luni, să fi fost abuzat sexual.”

34. Un raport medico-legal cu privire la comportamentul simulat a fost emis la 23 noiembrie 1998, atât doamna M. cât și D.C. fiind supuși unui test și fiindu-le adresate diverse întrebări. Conform concluziilor raportului, au fost detectați indicatori de disimulare atunci când doamna M. a răspuns la următoarele întrebări relevante (trei din totalul de zece adresate): dacă a inițiat atacul sexual asupra copilului; dacă a fost învățată de cineva să acuze pe altcineva de agresiuni sexuale comise asupra copilului; dacă a obligat sau a cerut cuiva să introducă un obiect în anusul fiului său.

35. De asemenea, concluziile raportului au arătat că atitudinea lui D.C. părea a fi una sinceră atunci când a răspuns la zece întrebări, cele relevante fiind: dacă a avut contact sexual anal sexual cu fiul său; dacă a molestat minorul între 2 și 8 august 1998 sau la 4 iulie 1998 și dacă s-a gândit vreodată să întrețină relații sexuale neobișnuite.

36. La cererea poliției, un nou raport medical a fost emis la 22 martie 1999 tot de către Institutul de Medicină Legală, care concluzionează următoarele:

„Reafirmăm opinia că minorul în cauză, A.C., prezintă o leziune traumatică în regiunea anală, care ar putea fi produsă în condițiile unei agresiuni sexuale, pentru care au fost necesare două-trei zile de îngrijiri medicale. Leziunea ar putea să fi fost produsă cu una sau două zile înainte de momentul examinării, ceea ce înseamnă că ar putea să fi fost produsă la 4 iulie 1998.”

37. La 8 iunie 1999, Secția de Poliție nr. 15, București, care investiga cazul, a trimis o notă oficială Direcției pentru protecția copilului Sector 3, București, cerând să se asigure siguranța permanentă a copilului până la încheierea anchetei, în măsura în care niciunul dintre părinți, nici altă persoană nu avea dreptul să ia copilul de la centrul de plasament, deoarece:

„probele deja prezentate în cauză arată că minorul a fost abuzat sexual.”

38. La 15 iunie 1999, al doilea reclamant a fost audiat de poliție în prezența mamei sale, a unui psiholog și a unui avocat care a fost numit din oficiu. Din răspunsurile celui de-al doilea reclamant la întrebările adresate de poliție a reieșit faptul că:

„Îi place să locuiască cu mama și cu tatăl său [...] și că tatăl său i-a băgat un furtun în fund.”

39. La 3 martie 2000, procurorul a decis neînceperea urmăririi penale al lui D.C. pentru infracțiunea interzisă la art. 200 alin. (2) și (3) C. pen. (Relații sexuale între persoane de același sex). Întrucât existau indicii că au fost comise infracțiuni de natură sexuală, cauza a fost disjunctă, în măsura în care urma să fie întreprinsă o investigație ulterioară în vederea identificării făptuitorului .

40. Această decizie a parchetului, contestată de doamna M., a fost confirmată de procurorul ierarhic superior la 22 mai 2000.

41. Procurorul a susținut că unele dintre declarațiile martorilor erau mărturii mijlocite, că cei mai mulți dintre martori au declarat ceea ce au auzit și aflat de la cel de-al doilea reclamant, care avea aproximativ patru ani la acel moment, fiind, prin urmare, incapabil să descrie cu acuratețe realitatea.

42. Având în vedere că raportul medico-legal a demonstrat că răspunsurile doamnei M. indicau distorsiuni tipice de disimulare, întrucât astfel de indicatori nu au fost observați în răspunsurile date de D.C., concluzia recomandată a fost să se considere că prima reclamantă disimula:

„... din cauza conflictelor existente în ceea ce privește încredințarea copilului și din cauza afecțiunii egoiste a reclamantei față de copil.”

43. Doamna M. a contestat din nou această decizie. Un raport psihologic completat la 26 iunie 2000 și eliberat de M.M., neuropsihiatru, a fost depus la dosar de către doamna M. Raportul arăta că minorul:

„... prezintă o stare permanentă de neliniște în legătură cu propriul său corp [...]au fost descoperite fobii și sentimente de culpabilitate în legătură cu corpul uman [...], putem concluziona faptul că minorul a fost supus unui stres lung și intens, stres în legătură cu manipularea fizică de natură sexuală – posibil abuz sexual patern repetat [...] diagnostic: stare reactivă (abuzat sexual de către tată).”

44. La 21 septembrie 2000, procurorul ierarhic superior a anulat decizia și a propus să fie efectuată o anchetă ulterioară în cauză cu privire la acte penale prevăzute la art. 200 alin. (2) și (3) C. pen., retrimițând în consecință dosarul către Parchetul București.

45. Decizia a fost luată având în vedere următoarele:

„... concluziile raportului medical sunt coroborate cu cele ale examinărilor psihologice ale copilului, care s-a dovedit a avea un comportament tipic celor care au fost supuși abuzurilor sexuale”;

și că

„nu există niciun indiciu al existenței oricărei alte persoane în afara tatălui, D.C., care ar fi putut comite actele incriminate.”

46. După retrimiteră cauzei, nicio probă nouă nu a fost adusă sau prezentată la dosar. La 16 iulie 2003, procurorul a decis din nou neînceperea urmăririi penale a lui D.C. pentru fapte pedepsite de Codul penal român în temeiul art. 200 alin. (2) și (3) și al art. 201 (Perversiunea

sexuală). Decizia s-a întemeiat pe probele deja existente la dosar (certificatul medical din 6 iulie 1998, raportul medical din 26 august 1998, declarațiile date în cauză, argumentele părților și raportul medico-legal privind comportamentul simulat).

47. La 9 septembrie 2003, doamna M. a contestat decizia, susținând în principal că, în ciuda indicațiilor date de procurorul ierarhic superior la 21 septembrie 2000 potrivit căruia ancheta ar trebui să continue, nu au fost aduse noi probe în cei doi ani care au trecut și că, prin urmare, decizia nu era întemeiată.

48. Contestația sa a fost trimisă de procurorul ierarhic superior Judecătoriei București. Parchetul a ridicat o excepție de inadmisibilitate față de o astfel de contestație, întrucât Codul de procedură penală al României nu prevede în mod expres posibilitatea părților de a contesta decizia procurorului de neîncepere a urmăririi penale.

49. Prima reclamantă a răspuns prezentând argumente jurisprudențiale, inclusiv Decizia Curții Constituționale a României pronunțată la 2 decembrie 1997, care menționează că a nu se oferi părților o astfel de posibilitate este neconstituțional. Prima reclamantă a invocat de asemenea adoptarea unei legi noi (Legea nr. 281/2003) care modifică reglementările anterioare și care oferă părților posibilitatea de a face plângere împotriva unor astfel de acte ale procurorului la instanțe în termen de un an de la intrarea în vigoare (la 1 iulie 2003).

50. La 13 octombrie 2003, instanța a respins plângerea doamnei M. În hotărârea sa, instanța a făcut referire la hotărârea din 16 aprilie 2002 (a se vedea C de mai jos) și la raționamentul acesteia. Totodată, a hotărât după cum urmează:

„Întrucât indiferent cât de mulți martori au fost audiați în cauză, nu s-a putut stabilit cu certitudine dacă adevărul este de partea reclamantei sau de partea lui D.C., a fost necesară testarea celor doi cu ajutorul poligrafului. În urma testului, s-a stabilit că reclamanta a disimulat, întrucât D.C. s-a dovedit a fi fost sincer atunci când a răspuns la întrebările adresate.”

51. Atunci când face referire la declarațiile celui de-al doilea reclamant din 15 iunie 1999, instanța a considerat că acestea erau:

„... o reflectare fidelă a opiniei mamei în această chestiune, afirmațiile copilului fiind foarte bine structurate, similare celor făcute de un adult, deși copilul avea cinci ani la momentul respectiv. Copilul a încercat să expună gândurile mamei sale cât mai exact posibil, dar, în același timp, a încercat să-și exprime sentimentele sale atunci când a subliniat că îi plăcea să locuiască și cu tatăl său.”

52. În consecință, instanța a considerat că probele existente nu pot fi considerate ca fiind suficient de solide pentru începerea urmăririi penale împotriva lui D.C. pentru infracțiunile invocate, în lumina concluziilor testului cu detectorul de minciuni (considerat a fi 98% corect), a tuturor rapoartelor și a declarațiilor martorilor.

53. Instanța a subliniat în continuare faptul că al doilea reclamant a afirmat că tatăl său „doar i-a introdus un furtun în fund și i-a cerut să nu-i spună nimic mamei sale despre asta”, ceea ce:

„... constituie cel mult o faptă penală în temeiul art. 180 alin. (1) C. pen. (Lovirea sau alte violențe), susținând că o acțiune penală va fi inițiată la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.”

54. Instanța nu a făcut nicio referire la inițierea unei anchete penale din oficiu pentru faptele penale prevăzute la art. 180 alin. (1) C. pen.

55. Doamna M. a declarat apel împotriva acestei hotărâri. Tribunalul București a respins apelul și a confirmat motivarea instanței de prim grad, citată mai sus. Instanța a susținut, la 18 martie 2004, că nu există dovezi în dosar care să demonstreze că al doilea reclamant a fost efectiv victima violențelor sexuale comise de tatăl său și, prin urmare, că nu a existat nici un indiciu în dosar pentru a justifica instituirea urmăririi penale împotriva lui D.C. pentru fapte penale care se pedepsesc în temeiul art. 200 alin. (2) și (3) și al art. 201 C. pen.

A. Cererea doamnei M. de a limita dreptul lui D.C. de a avea legături personale cu minorul, acțiune finalizată prin hotărârea din 5 februarie 2004

1. Acțiunea în fața Judecătoriei București

56. La data de 2 mai 2001, doamna M. a formulat o acțiune civilă, solicitând limitarea programului de vizită al lui D.C. la două vizite pe lună și numai în prezența sa. În susținerea pretențiilor sale, reclamanta a afirmat că D.C. a abuzat de dreptul său de vizitare atunci când, în iulie și în august 1998, luând copilul acasă, l-a molestat. Reclamanta a relevat faptul că a formulat plângere penală împotriva lui D.C. în această privință, dar că, la 3 martie 2000, procurorul a decis neînceperea urmăririi penale. De asemenea, o acțiune similară civilă fusese formulată anterior, dar solicitarea sa a fost respinsă la data de 1 iunie 2000, raționamentul instanței bazându-se exclusiv pe decizia procurorului de nu începe urmărirea penală împotriva lui D.C.

57. D.C. a afirmat că încă din momentul în care fosta soție l-a părăsit, el a trebuit să lupte în instanță pentru a-și putea vedea fiul, întrucât reclamanta a făcut tot posibilul pentru a-l împiedica să aibă vreo legătură cu fiul său. În această privință, a trebuit chiar să depună o plângere penală împotriva reclamantei, întrucât aceasta nu se conforma hotărârii instanței de a-i permite să-și vadă fiul. Chiar dacă nu ar fost niciodată pusă sub acuzare, reclamanta ar fi primit o sancțiune contravențională. În urma incidentelor care se presupune că ar fi avut loc în vara anului 1998, nu i s-a mai permis să-și vadă fiul, întrucât prima reclamantă și-a schimbat domiciliul în continuu, fără a-l informa.

58. Conștientă de acuzațiile grave prezentate de părți și de miza în ceea ce îl privește pe copil, instanța – într-o fază preliminară – a considerat că este necesar ca ambii părinți să fie supuși atât unui test poligraf, cât și unei examinări psihiatrice. De asemenea, instanța a considerat că este oportun să-l audieze și pe cel de-al doilea reclamant, chiar dacă avea mai puțin de opt ani. Toate discuțiile cu copilul au fost înregistrate pe bandă audio, și, după cum se arată în hotărârea Judecătoriei București pronunțată la 16 aprilie 2002, „transcrierile urmau să fie incluse în dosarul cauzei”.

59. Cererea doamnei M. a fost respinsă, raționamentul instanței fiind în esență următorul.

60. În primul rând, instanța a observat, pe baza trecutului părților, care a fost ostil și care s-a petrecut parțial în fața instanței, că intenția doamnei M. de a limita dreptul de vizitare al lui D.C. a fost constantă de-a lungul anilor și că a început cu mult înainte de incidentele incriminate din iulie și august 1998. După cum a reieșit din toate documentele incluse la dosar, prima reclamantă a intenționat de fapt să-l împiedice complet pe D.C. să aibă vreo legătură cu fiul său. Instanța a constatat că acest context demonstra că actuala cerere nu a venit ca o consecință a presupusei agresiuni sexuale, ci mai degrabă ca o consecință previzibilă a hotărârii acesteia coerente și puternice de a pune capăt oricărei fel de relații între al doilea reclamant și tatăl său. Au rezultat următoarele:

„... reclamanta a fost în mod constant preocupată să-și îndepărteze copilul de tatăl său și motivul real în acest sens nu a fost motivul prezentat de doamna M. la dosar, ci, fără îndoială, unul cu un subtext religios, după cum se va demonstra ulterior.”

61. Bazându-se pe mărturii și pe declarațiile părților aflate la dosar (inclusiv ale celui de-al doilea reclamant), instanța a considerat că adevăratul motiv pentru divorțul părților a fost de fapt excluderea lui D.C. din Congregația Martorilor lui Iehova la 13 ianuarie 1995:

„... ieșirea pârâtului din cadrul Martorilor lui Iehova a determinat reclamanta ca mai întâi să-l părăsească, iar apoi, după ce a așteptat un timp pentru ca «oaia pierdută să se reîntoarcă la turmă», în cele din urmă să divorțeze.”

În acest context,

„... este lipsit de relevanță faptul că pârâtul a avut un comportament violent față de reclamantă – întrucât principalul și esențialul motiv al divorțului părților a fost unul religios, și anume ieșirea pârâtului din secta Martorii lui Iehova [...], comportamentul violent al pârâtului jucând un rol secundar.”

62. În continuare, Curtea a susținut că „este de notorietate faptul că membrii sectei Martorii lui Iehova se căsătoresc numai în cadrul Congregației” și, în cazul în care, după ce s-au căsătorit, unul din membrii se separă de religie și încercările de a-l aduce înapoi nu au succes, un divorț devine și mai necesar. În consecință, instanța a considerat că doamna M. a căutat să ia în considerare următoarele:

„... ea are o datorie față de copil, dar și față de Dumnezeu, de a proteja copilul de orice influență care i-ar pune în pericol sufletul și creșterea lui spirituală, inclusiv de influențele din partea tatălui său, dacă nu în primul rând din partea tatălui său [...]

[R]ezultă că era imperativ necesar ca pârâtul să fie împiedicat să aibă orice legătură cu copilul. Deși simplă și clară, [realizarea] obiectivului dorit părea să fie subminată de un obstacol de netrecut – legea, care permite părintelui fără custodie să continue să aibă o legătură personală cu copilul [...]

[R]eclamanta, pragmatică, și-a stabilit ea însăși un obiectiv mai modest, apreciat ca fiind legal posibil – limitarea dreptului de vizitare al tatălui printr-o hotărâre judecătorească [emisă] în faza preliminară [a acțiunii], urmat de un al doilea pas, care era acela de a încerca, în orice mod sau prin orice stratagemă posibilă, să se interzică complet pârâtului prin hotărâre judecătorească să ia contact cu copilul.

În continuare, instanța a susținut următoarele:

„... pe baza probelor aflate la dosar, nu se poate stabili cu certitudine dacă reclamanta a cauzat ea însăși leziuni copilului recunoscute de rapoartele medicale, dar o astfel de posibilitate nu poate fi complet exclusă.”

În susținerea unei astfel de ipoteze, instanța a susținut următoarele:

„... se poate presupune că în jurul datei de 1 iulie 1998, atunci când D.C. a mers la reclamantă, [înarmat] cu o hotărâre executorie (din 8 iunie 1998), intenționând să-și vadă copilul, reclamanta, luată prin surprindere, disperată, a decis să recurgă la această soluție extremă, spunându-și, pentru a-și liniști propria conștiință, că un scop bun (salvarea sufletului copilului din «ghearele Satanei») justifică mijloacele (comiterea – cel puțin – a unui act penal – denunțarea calomnioasă a pârâtului).

O a doua ipoteză care explică leziunile minorului a fost avansată de instanța de judecată:

„... este foarte posibil ca leziunea constatată să fi fost consecința unei constipații acute a minorului și ca reclamanta să fi profitat pur și simplu de circumstanțe și să fi formulat o cerere de decădere a pârâtului din drepturile părintești.”

63. În orice caz, instanța pare să fie în favoarea primei ipoteze, bazându-se pe cronologia evenimentelor care ar fi avut loc în vara anului 1998, întrucât prima reclamantă a avut ea însăși inițiativa, la acel moment, de a-i permite lui D.C. să-l ia pe cel de-al doilea reclamant la el acasă pentru o perioadă mai lungă de timp decât cea stabilită în hotărârea care reglementa dreptul de vizitare (de câteva zile). Explicația primei reclamante că a acționat în acest fel deoarece fusese anterior amenințată cu moartea de D.C. și că a fost informată de poliție să se conformeze ordinului judecătorec care încuviința dreptul de contact al lui D.C. a fost considerată nesinceră.

64. Instanța a concluzionat că inițiativa primei reclamante de a-l încredința pe cel de-al doilea reclamant tatălui său era parte dintr-un plan mai amplu, organizând înscenarea pregătită pentru D.C.

65. Testul poligraf și raportul psihiatric privind părțile, precum și evaluarea psihologică a răspunsurilor celui de-al doilea reclamant la întrebările instanței nu au fost niciodată urmărite:

„... după consultări, atât președintele instanței, cât și expertul criminalist au ajuns la concluzia că reclamanta ar fi putut fi una dintre puținele persoane care ar putea «bate» chiar și poligraful.”

66. În consecință, președintele instanței a decis să încerce să o facă conștientă pe reclamantă de fapta sa – în cazul în care acuzațiile împotriva lui D.C. ar fi fost, într-adevăr,

nefodate – și, prin urmare, i-a invitat pe prima reclamantă și pe al doilea reclamant la întâlnire în instanță.

67. În urma întâlnirii care a avut loc la o dată nespecificată în 2002, reclamanta, prin avocatul său, a impus „anumite condiții inacceptabile și de nedescris” care ar fi trebuit îndeplinite în momentul efectuării testului poligraf. Întrucât acest mijloc de probă nu este, ca atare, prevăzut de legislația procedurală din România, instanța „a fost forțată” să concluzioneze că testul nu a putut fi realizat:

„Instanța consideră aceste condiții ca fiind un refuz disimulat și diplomatic al reclamantei de a efectua testul, și un astfel de refuz ne duce la concluzia că este foarte posibil ca reclamanta să fi acuzat în mod incorect inculpatul, D.C.”

68. Întrucât „condiții nerezonabile și imposibile”, au fost formulate de avocatul primei reclamante pentru evaluarea răspunsurilor anterioare ale celui de-al doilea reclamant (de exemplu, copilul ar fi trebuit înregistrat astfel încât prima reclamantă ar fi putut, dacă era necesar, să-și exprime un punct de vedere), instanța s-a simțit obligată să admită faptul că prima reclamantă a fost reticentă la un astfel de mijloc de obținere a probelor, iar evaluarea nu a fost niciodată efectuată.

69. Totuși, instanța a purtat mai multe discuții separate cu al doilea reclamant, care, atunci când a fost întrebat, a declarat, între altele, următoarele:

„... tatăl său a părăsit organizația religioasă chiar înainte ca el să se fi născut, pentru că «a trecut de partea Satanei»,

și că

„... nu se prea juca cu copiii vecinilor, deoarece ei nu erau «martori», și, prin urmare, erau răi”.

De asemenea, instanța a susținut că:

„Copilul a afirmat că a fost molestat de tatăl său, care a amenințat că îl va omorî dacă va dezvălui ceva legat de incident mamei sale (declarație înregistrată).

[...]

Copilul a declarat într-adevăr președintelui instanței că nu dorește să-și vadă tatăl.”

70. Afirmațiile celui de-al doilea reclamant nu au fost, totuși, luate în considerare de instanța de judecată, întrucât instanța s-a convins că toate fuseseră de fapt induse de mama sa și nu evidențiau gândurile și dorințele reale ale copilului:

„... pentru orice minor cu vârsta între patru ani și șapte ani, un părinte sau un profesor care este apropiat de copil i-ar putea cu ușurință inocula orice idei...”

În consecință, instanța a constatat:

„... un copil va accepta imediat și fără rezerve faptul că o situație a avut loc fiindu-i inoculată, chiar dacă el însuși nu își amintește despre o astfel de situație.”

71. Bazându-se pe toate probele și prezumțiile rezultate din refuzul primei reclamante de a permite ca noi probe (rapoarte) să fie colectate, instanța a susținut următoarele:

„... instanța consideră că, de fapt, reclamanta nu a dorit niciodată ca pârâtul să-și poată vedea copilul, și în acest scop ea a mers atât de departe încât nu a respectat o hotărâre judecătorească anterioară (hotărârea din 8 iunie 1998).

Rămâne ca procurorul să elimine orice îndoială în această privință (plângerea penală depusă de reclamantă), astfel încât reclamanta să poată fi adusă în fața instanței pentru că s-a opus executării hotărârii din 8 iunie 1998...

[...]

Dacă ar fi fost vreodată efectuat un raport psihiatric, instanța ar fi aflat dacă reclamanta suferă sau nu de «sindrom de personalitate multiplă» [...], pentru că reclamanta lasă impresia că are o personalitate dublă, între cele două părți neexistând niciun fel de comunicare...”

[...]

Prin urmare pârâtul pare mult mai îndreptățit să ceară decăderea mamei din drepturile părintești.”

2. Judecata din apel înaintea Tribunalului București

72. Doamna M. a declarat apel împotriva hotărârii sus-menționate, susținând în esență că: instanța a folosit și a interpretat afirmațiile celui de-al doilea reclamant, deși nu au fost niciodată transcrise sau anexate la dosar, și că instanța a motivat cu o logică care nu avea nimic de-a face cu cazul în sine, ci mai degrabă pe baza propriilor aparente obsesii ale judecătorului care, în orice caz, nu s-a bazat pe probele cu înscrisuri prezentate (rapoarte medicale, evaluări psihologice ale copilului), care erau în totalitate în sprijinul adevărului – că al doilea reclamant a fost abuzat sexual de tatăl său. Documente care atestă starea mentală normală a primei reclamante au fost de asemenea ignorate, instanța preferând să considere că prima reclamantă suferă de „devieri psihologice de natură mistică”. Pe scurt, instanța a avut în mod evident o atitudine de respingere a reclamantei și „a tratat-o ca pe o criminală pentru că era membru al sectei creștine a Martorilor lui Iehova”, organizație care este de fapt recunoscută oficial de legislația din România.

73. În hotărârea din 20 decembrie 2002, instanța a făcut o nouă evaluare a tuturor probelor și a încercat să găsească un echilibru între importanța respectării prezumției de nevinovăție în favoarea lui D.C. și necesitatea de a proteja cele mai bune interese ale copilului.

74. În acest sens, instanța a considerat că, până când pârâtul va fi găsit vinovat printr-o decizie finală, el trebuie considerat nevinovat și, prin urmare, nu i se poate nega dreptul de a avea o relație personală cu fiul său.

Totuși, a stabilit de asemenea următoarele:

„principiul celor mai bune interese ale copilului trebuie să fie avut în vedere, mai ales atât timp cât încă există posibilitatea ca copilul să fi fost molestat de tatăl său, o experiență care l-ar marca fără îndoială psihologic pentru restul vieții sale.”

75. Prin urmare instanța a considerat că, până la finalizarea procedurii penale, al doilea reclamant ar fi mai bine protejat dacă tatălui său i s-ar permite să-l viziteze doar în fiecare prima și a treia duminică a lunii, între orele 10 a.m. și 4 p.m., la sediul reprezentantului legal al primei reclamante. Prima reclamantă urma să nu fie prezentă în cursul acestor vizite.

3. Judecata în recurs înaintea Curții de Apel București

76. Atât prima reclamantă, cât și D.C. au declarat recurs împotriva hotărârii din 20 decembrie 2002. Doamna M. a criticat aprecierea probelor efectuată de instanță, în măsura în care toate documentele și probele au dovedit că era necesar ca prima reclamantă să fie prezentă atunci când D.C. își petrece timp cu cel de-al doilea reclamant.

77. D.C. a contestat hotărârea, susținând că soluția avută în vedere de instanță l-a pus într-o poziție în care îi este imposibil să stabilească o relație personală cu fiul său, că instanța a încălcat de asemenea prezumția de nevinovăție care operează în favoarea sa, în special având în vedere faptul că procurorul a decis, la 29 iulie 2003, neînceperea urmăririi penale și că instanța a interpretat greșit noțiunea de „cele mai bune interese ale copilului”, care implică, în sine, existența unei relații între copil și tatăl său.

78. La 4 decembrie 2003, reprezentantul legal al doamnei M. a furnizat probe cu înscrisuri care să ateste că ordonanța procurorului de neîncepere a urmăririi penale a lui D.C. a fost atacată în fața instanței și că ancheta penală era încă în curs.

79. La 5 februarie 2004, curtea de apel a respins recursul formulat de prima reclamantă împotriva hotărârii Judecătorei București. Curtea a admis recursul lui D.C., a anulat hotărârea

pronunțată în apel de Tribunalul București și a respins recursul doamnei M. împotriva hotărârii din primă instanță. În acest sens, Curtea a hotărât următoarele:

„... nu a rezultat din nicio probă aflată la dosar că tatăl a avut o atitudine agresivă față de copil. S-a demonstrat cu certitudine că conflictul a izbucnit între cei doi părinți și, în final, a dus la divorțul acestora.

Reaua-credință a mamei a fost evidentă, având în vedere concluziile raportului medico-legal care atestă disimularea în ceea ce o privește.

Conform mărturiilor și probelor de specialitate disponibile la dosar, puținele întâlniri dintre tată și fiu au fost normale, iar copilul s-a bucurat de fiecare dată când își vedea tatăl.

Mai mult, faptul că tatăl nu a mai putut să-și vadă fiul în urma reunirii copilului cu mama sa, ca urmare a refuzului mamei de a accepta executarea unei hotărâri definitive care îi oferea tatălui drept de vizitare nu poate fi, de asemenea, ignorat. Dispozițiile legale aplicabile prevăd dreptul părintelui divorțat căruia nu i-a fost încredințată custodia copilului să păstreze legături personale cu copilul.”

[...]

„... când a respins recursul, instanța a avut de asemenea în vedere ordonanța procurorului din 29 iulie 2003 de a nu începe urmărirea penală împotriva lui D.C. și cele mai bune interese ale copilului în ceea ce privește păstrarea legăturilor personale cu tatăl său.”

A. Procedura penală intentată împotriva lui D.C., încheiată prin condamnare

80. La 5 iulie 1995, doamna M. a depus plângere penală împotriva lui D.C., acuzându-l că a lovit-o, a amenințat că o omoară și a calomniat-o la ieșirea dintr-o ședință de judecată cu privire la dreptul de vizitare. Probele aduse la dosar includeau două documente care atestau că D.C. a fost deja amendat pentru tulburarea ordinii publice la grădinița copilului și acasă. Judecătoria București a hotărât că D.C. a comis actele ilegale invocate și l-a condamnat la șase luni închisoare și amendă, sancțiuni impuse prin lege. În ceea ce privește acțiunea civilă aferentă plângerii primei reclamante, D.C. a fost obligat să plătească despăgubiri adecvate materiale și morale în favoarea primei reclamante. D.C. a formulat apel împotriva hotărârii. Apelul a fost respins de Tribunalul București la 4 decembrie 1998. Instanța a hotărât că sancțiunile aplicate au fost adecvate, întrucât victima a dovedit că trăiește cu teamă, comportamentul agresiv al pârâtului forțând-o să schimbe în mod repetat domiciliul ei și al celui de-al doilea reclamant.

81. La 18 decembrie 1996, sora doamnei M., R.C., a formulat plângere penală împotriva lui D.C., susținând că a fost lovită și insultată de acesta. Ea a prezentat un certificat medical care atesta răni și leziuni care au necesitat între paisprezece și cincisprezece zile de vindecare. Instanța l-a găsit pe D.C. vinovat, întrucât „s-a dovedit a fi extrem de distructiv și agresiv, comportându-se extrem de violent”. D.C. a fost condamnat la un an de închisoare și amendă penală, ambele sancțiuni fiind impuse prin lege. Victimei i-au fost acordate despăgubiri cu titlu material și moral. Apelul lui D.C. a fost admis la data de 27 ianuarie 1999 de Tribunalul București care îl condamnase la trei luni închisoare și amendă penală, sancțiuni impuse prin lege.

82. În urma plângerii penale formulate de Congregația Martorilor lui Iehova la 12 martie 1997, D.C. a fost condamnat la plata de despăgubiri de către Judecătoria București și a fost obligat să plătească atât o amendă penală, cât și despăgubirile civile solicitate de Congregație. Hotărârea a devenit definitivă după ce apelul formulat de D.C. a fost respins la 18 iulie 1997.

II. Dreptul intern relevant

83. Prevederile relevante privind drepturile de custodie și aspecte familiale pot fi găsite în *R.R. împotriva României* (I) (dec.), nr. 1188/05, 12 februarie 2008.

84. Art. 97 C fam. prevede egalitatea fundamentală a soților în ceea ce privește drepturile și îndatoririle părințești și stabilește cu claritate faptul că interesele copiilor sunt cruciale.

85. Prevederile relevante ale Codului penal al României sunt formulate după cum urmează:

Art. 180

„(1) Lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice se pedepsesc cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

[...]

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. În cazul în care faptele au fost comise de un membru al familiei, acțiunea penală se pune în mișcare și din oficiu.

(4) Împăcarea părților înlătură răspunderea penală, producându-și efectul și în cazul în care acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu.”

Art. 200

„(1) Relațiile sexuale între persoane de același sex, săvârșite în public sau dacă au produs scandal public, se pedepsesc cu închisoare de la unu la 5 ani.

(2) Fapta majorului de a avea relații sexuale cu un minor de același sex se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Relațiile sexuale cu o persoană de același sex în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau prin constrângere se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

Art. 201

„(1) Actele de perversiune sexuală săvârșite în public sau dacă au produs scandal public se pedepsesc cu închisoare de la unu la 5 ani.

(2) Actele de perversiune sexuală cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 15 ani se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și actele de perversiune sexuală cu o persoană între 15–18 ani, dacă fapta este săvârșită de tutore sau curator ori de către supraveghetor, îngrijitor, medic curant, profesor sau educator, folosindu-se de calitatea sa, ori dacă făptuitorul a abuzat de încrederea victimei sau de autoritatea ori influența sa asupra acesteia.”

În drept

I. Observații preliminare

86. Guvernul a susținut că, în opinia sa, doamna M. nu era reclamantă în speță, ci mai degrabă reprezentantul legal al celui de-al doilea reclamant, A.C., fiul său. Guvernul a susținut că, deși în situația de fapt transmisă Guvernului pârât în urma comunicării cauzei, instanța a făcut referire atât la doamna M., cât și la A.C. ca fiind reclamânți, scrisoarea doamnei M. din 1 martie 2006 adresată Curții menționa în mod expres că a formulat sesizarea doar în numele fiului său.

87. Reclamanții au susținut că în scrisoarea doamnei M. din 5 noiembrie 2004 aceasta a susținut în mod expres că a depus sesizarea atât în nume propriu, cât și în numele fiului său. Mai mult, poziția doamnei M. a fost reiterată în corespondența sa ulterioară cu Curtea.

88. Curtea subliniază că, în scrisoarea din 1 martie 2006, doamna M. a susținut că a formulat sesizarea doar în numele fiului său. Curtea ia act de faptul că scrisoarea menționată a fost trimisă de doamna M. drept răspuns la scrisoarea Curții din 19 decembrie 2005, prin care Curtea solicita să fie informată dacă a depus sesizarea în temeiul art. 3 din convenție în nume propriu sau în numele fiului ei.

89. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că doamna M. și-a menținut statutul de reclamantă pentru toate sesizările invocate în fața Curții, cu excepția sesizării în temeiul art. 3 din convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3, art. 8 și art. 13 din Convenție

90. Reclamanții au susținut că întrucât autoritățile naționale nu au asigurat protecția adecvată a celui de-al doilea reclamant față de presupusele acte de agresiune sexuală comise de tatăl său, separarea primei reclamante de fiul său prin plasarea celui de-al doilea reclamant într-o instituție rezidențială și limitarea dreptului de vizitare al acesteia, precum și lipsa unei căi de atac eficiente în ceea ce privește aspectele menționate au constituit o încălcare a obligațiilor pozitive ale statului de a proteja integritatea fizică a persoanei, viața privată și de familie și de a oferi căi de atac efective în acest sens.

91. Prevederile relevante ale convenției se citesc după cum urmează:

Art. 3

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Art. 8 § 1

„Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, ...”

Art. 13

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și dacă încălcarea ar fi fost comisă de persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

A. Cu privire la admisibilitate

92. Guvernul susține că sesizarea reclamanților formulată în temeiul art. 3 și 8 din convenție privind acțiunea care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 18 martie 2004 a fost invocată în fața Curții pentru prima dată într-o scrisoare primită de Curte la 17 noiembrie 2004, depășind termenul de șase luni. Guvernul susține că hotărârea din 18 martie 2004 a fost pusă la dispoziția reclamanților la 5 mai 2004. Prin urmare, termenul de șase luni s-a prescris la 5 noiembrie 2004 și nu există dovezi la dosar că reclamanții au transmis scrisoarea către Curte până la data menționată anterior.

93. Reclamanții susțin că scrisoarea primită de Curte la 17 noiembrie 2004 a fost trimisă de aceștia la 5 noiembrie 2004, așa cum arată ștampila poștală aplicată pe plicul care conține scrisoarea. Prin urmare, sesizarea în temeiul art. 3 și 8 din convenție privind acțiunea care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 18 martie 2004 a fost depusă la Curte în termenul limită de șase luni.

94. Curtea ia act că niciuna dintre părți nu a contestat faptul că termenul limită de depunere a sesizării reclamanților privind acțiunea care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 18

martie 2004 era de 5 noiembrie 2004, ultima dată la care reclamanții ar fi putut trimite Curții scrisoarea prin poștă. În același timp, Curtea notează că plicul primit de Curte la 17 noiembrie 2004 și disponibil în dosar poartă ștampila oficiului poștal București cu data de 5 noiembrie 2004.

95. Rezultă că reclamanții au formulat sesizările în fața Curții în termenul limită de șase luni și, prin urmare, obiecția ridicată de Guvern trebuie să fie respinsă.

96. În fine, Curtea notează că aceste capete de cerere nu sunt în mod vădit nefondate, în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

(a) Argumentele părților

(i) Reclamanții

97. Reclamanții au susținut că ancheta penală inițiată împotriva lui D.C. nu a fost eficientă și că autoritățile naționale au refuzat să audieze martori familiari cu comportamentul violent al tatălui lui A.C. și au ignorat probele criminalistice și de specialitate care au dovedit că D.C. a abuzat sexual de fiul său. De asemenea, etapa preliminară judecaterii penale a durat mai mult de un an și jumătate și s-a încheiat prin ordonanța procurorului de a înceta urmărirea penală împotriva lui D.C.

98. Pe parcursul urmăririi, prima reclamantă a fost traumatizată atunci când, în ciuda vârstei fragede a celui de-al doilea reclamant, a fost separată de el și acesta a fost plasat în custodia statului pentru un an, mama sa având drept de vizitare numai o dată pe săptămână. Mai mult, lui D.C. i s-a permis de asemenea accesul în clădire și să-și viziteze de mai multe ori fiul, deși după fiecare vizită al doilea reclamant părea traumatizat.

99. În plus, autoritățile naționale nu au continuat cercetarea și nu au examinat toate probele necesare pentru a identifica vinovatul din spatele actelor de abuz sexual comise împotriva lui A.C. Instanțele nu au examinat fondul cauzei și, în pronunțarea hotărârilor, au ales să se bazeze pe rezultatele testului cu detectorul de minciuni prezentat de parchet, deși testul menționat s-a desfășurat în condiții improprii, care au modificat rezultatul.

100. Reclamanții susțin că mecanismul juridic pentru protecția drepturilor prin convenție a fost ineficient. În special, deși instanțele naționale au audiat-o pe prima reclamantă referitor la excepția de inadmisibilitate cu privire la contestația sa împotriva ordonanței procurorului de a înceta urmărirea penală împotriva lui D.C., nu au audiat reclamanta pe fond și nu i-au permis să prezinte probe în acest sens. În fine, nu există probe la dosar că autoritățile naționale au oferit doamnei M. și fiului său consiliere psihologică pentru abuzul sexual de care acesta suferise sau pentru anxietatea cauzată de separarea de mama sa.

(ii) Guvernul

101. Guvernul susține că autoritățile naționale au inițiat o cercetare eficientă, care a stabilit că D.C. nu a comis actele ilegale de care a fost acuzat.

102. În acest context, Guvernul susține că autoritățile naționale au audiat o serie de martori, a solicitat rapoarte medico-legale de specialitate, teste cu detectorul de minciuni și l-au audiat pe cel de-al doilea reclamant, în prezența mamei sale și a unui psiholog. Probele au fost examinate de instanțele naționale și au pronunțat hotărâri motivate pe fondul cauzei.

103. Mai mult, Guvernul susține că mecanismul juridic pentru protecția drepturilor prevăzute în convenție ale reclamanților a fost eficient. În acest sens, Guvernul susține că reclamanții au avut posibilitatea de a contesta ordonanța procurorului de a înceta urmărirea penală inițiată împotriva lui D.C. în fața instanțelor naționale, care au examinat probele disponibile și au confirmat ordonanța procurorului în temeiul unei hotărâri motivate.

Totodată, instanțele naționale au examinat și fondul procedurii civile inițiate de reclamantă împotriva lui D.C. având drept scop limitarea dreptului său de vizitare, pe baza probelor aflate la dosar. Mai mult, autoritățile naționale au aplicat măsuri de protecție în favoarea celui de-al doilea reclamant, prin plasarea acestuia pentru mai mult de un an într-o instituție de stat ca urmare a cererii mamei lui. Cu toate acestea, doamna M. a menținut o legătură regulată cu acesta și minorul i-a fost returnat în custodie, la cerere.

104. În plus, Guvernul a susținut că lui D.C. i s-a permis să aibă o legătură cu fiul său deoarece obținuse o hotărâre definitivă care îi recunoștea dreptul de vizitare și autoritățile nu ar fi putut să se opună executării hotărârii menționate.

105. În fine, Guvernul susține că, deși doamna M. a cerut autorităților naționale să-l decadă pe D.C. din drepturile părintești, aceasta nu a contestat decizia Comisiei Pentru Protecția Copilului Sector 3, București de a-i respinge cererea formulată în fața instanțelor naționale.

(a) Domeniul de aplicare al motivării Curții

106. Având în vedere natura și fondul sesizării reclamanților în speța de față, Curtea constată că se încadrează pentru a fi examinată în principal în temeiul art. 3 și 8 din convenție.

(b) Motivarea Curții

1. Protecția adecvată a celui de-al doilea reclamant față de presupusele acte de agresiune sexuală

107. Curtea reiterează faptul că obligația Înaltelor Părți Contractante în temeiul art. 1 din convenție de a asigura tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în convenție, coroborate cu art. 3, impune statelor să ia măsuri destinate să asigure că persoanele din jurisdicția lor nu sunt supuse relelor tratamente, inclusiv relelor tratamente administrate de persoane fizice [a se vedea *A. împotriva Regatului Unit*, 23 septembrie 1998, pct. 22, Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI; *Z. și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 29392/95, pct. 73–75, CEDO 2001-V., și *E. și alții împotriva Regatului Unit*, nr. 33218/96, 26 noiembrie 2002].

108. Obligațiile pozitive ale statului sunt inerente în dreptul la respectarea eficientă a vieții private în temeiul art. 8; aceste obligații pot implica chiar adoptarea de măsuri în domeniul relațiilor dintre indivizi. Deși alegerea mijloacelor pentru a asigura respectarea art. 8 în domeniul protecției împotriva faptelor persoanelor de drept privat ține, în principiu, de marja de apreciere a statului, descurajarea eficientă a unor fapte grave cum ar fi violul, unde valorile fundamentale și aspectele esențiale ale vieții private reprezintă miza, impune dispoziții de drept penal eficiente. Copiii și alte persoane vulnerabile, în special, au dreptul la o protecție eficientă [a se vedea *X și Y împotriva Olandei*, 26 martie 1985, pct. 23–24 și 27, seria A nr. 91, *August împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 36505/02, 21 ianuarie 2003].

109. Într-o serie de cauze, art. 3 din convenție a dat naștere unei obligații pozitive de a efectua o urmărire penală (a se vedea *Assenov și alții împotriva Bulgariei*, 28 octombrie 1998, pct. 102, Culegere 1998-VIII). O astfel de obligație pozitivă nu poate fi considerată, în principiu, drept limitată doar la cazurile de rele tratamente de către funcționari publici (a se vedea, *97 membri ai Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alte 4 persoane împotriva Georgiei*, nr. 71156/01, pct. 97, 3 mai 2007).

110. În continuare, Curtea nu a exclus posibilitatea ca obligația pozitivă a statului în temeiul art. 8 de a proteja integritatea fizică a individului să se poată extinde la întrebări referitoare la eficacitatea unei cercetări penale (a se vedea *Osman împotriva Regatului Unit*, 28 octombrie 1998, pct. 128, Culegere 1998-VIII).

111. În acest temei, Curtea consideră că statele au obligația pozitivă inerentă dată de art. 3 și 8 din convenție de a adopta dispoziții de drept penal care să sancționeze eficient abuzul sexual al copiilor și să le pună în practică prin cercetare și judecată penale eficiente.

112. În lumina celor de mai sus, sarcina Curții este de a examina dacă presupusele deficiențe din cadrul cercetării penale au prezentat sau nu astfel de erori semnificative care să constituie o încălcare a obligațiilor pozitive ale statului pârât în temeiul art. 3 și 8 din convenție, în ceea ce privește al doilea reclamant.

113. Problema prezentată în fața Curții se limitează la cele de mai sus. Curtea nu este preocupată de acuzațiile privind erori sau omisiuni izolate în cadrul cercetării întrucât nu se poate substitui autorităților naționale în aprecierea faptelor din speță, nici nu poate decide cu privire la responsabilitatea penală a presupușilor făptuitori.

114. Revenind la aspectele particulare ale cauzei, Curtea notează de la bun început că autoritățile naționale au reacționat cu diligență la cererea doamnei M. de a-l plasa temporar pe fiul său într-o instituție de stat și de a-i asigura protecția necesară pentru dezvoltarea lui psihologică și morală față de presupusele acte de abuz sexual comise de D.C. (a se vedea pct. 16–18 de mai sus). În plus, în cursul cercetării, au fost audiați martori și au fost solicitate și efectuate de către un psiholog rapoarte medico-legale și psihologice de specialitate (a se vedea pct. 29–34 de mai sus). Mai mult, a fost realizat un raport medico-legal cu privire la comportamentul simulat iar al doilea reclamant a fost audiat de autorități în prezența mamei sale și a unui psiholog (a se vedea pct. 35 și 38 de mai sus). Cazul a fost investigat iar procurorii și instanțele naționale au pronunțat acte motivate, explicându-și poziția lor în detaliu.

115. Curtea recunoaște că autoritățile române au avut o sarcină dificilă, în măsura în care se confruntau cu o situație delicată, cu versiuni conflictuale privind evenimentele și puține probe directe. Curtea nu subestimează eforturile depuse de autoritățile naționale în activitatea lor în cauză.

116. Curtea subliniază, totuși, că existența unor interese conflictuale ale părților a impus în mod evident o evaluare atentă contextuală a credibilității declarațiilor date și o verificare a tuturor circumstanțelor. Puține au fost făcute, totuși, pentru a verifica credibilitatea versiunilor evenimentelor prezentate de părți și ale martorilor numiți de aceștia. În special, nu a fost făcută nicio încercare pentru a stabili cu mai multă precizie sursa comportamentului celui de-al doilea reclamant față de alți copii așa cum este descris de martori, domnul B.G. și doamna S.F., care au observat în mod direct comportamentul acestuia (a se vedea pct. 32 de mai sus). Mai mult, în ordonanța de încetare a urmăririi penale inițiate împotriva lui D.C., procurorii nu au respectat instrucțiunile procurorului ierarhic superior (a se vedea pct. 44–45 de mai sus) și s-au bazat exclusiv pe probe deja disponibile în dosar. De asemenea, atunci când instanțele naționale au respins sesizarea reclamanților împotriva ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale împotriva lui D.C., nu au acordat nicio atenție întrebării adresate de instanțe dacă comportamentul lui D.C. ar fi putut constitui o faptă penală în temeiul art. 180 alin. (1) C. pen. (Lovirea și alte violențe). În plus, instanțele naționale nu au examinat posibilitatea unei anchete a autorităților naționale din oficiu cu privire la posibilitatea unui astfel de act ilegal comis de D.C. față de fiul său, astfel cum este prevăzut de art. 180 alin (3) C. pen. În fine, deși autoritățile au invocat în argumentele lor pentru încetarea urmăririi penale împotriva lui D.C. și rezultatele testului cu detector de minciuni aplicat primei reclamante, test care a indicat un comportament disimulat al acesteia la întrebările cheie (a se vedea pct. 34), care a ridicat unele suspiciuni în ceea ce privește potențiala ei implicare în abuzul comis împotriva fiului ei, nu au luat în considerare o astfel de ipoteză și nu au analizat dacă nu ar putea fi deschisă urmărirea penală împotriva primei reclamante.

117. Curtea consideră că, deși în practică poate fi uneori dificil să se soluționeze situații conflictuale precum cele din speța de față, autoritățile trebuie totuși să analizeze toate faptele și să ia o hotărâre pe baza unei evaluări a tuturor circumstanțelor, în special în cazul existenței unor probe directe precum urmele de violență (a se vedea pct. 32–34 de mai sus). În plus, cercetarea penală și concluziile sale trebuie să fie centrate pe problema celor mai bune interese și pe starea de bine a ale copilului.

118. Astfel, Curtea consideră că în speța de față autoritățile nu au explorat opțiunile disponibile pentru o cercetare amănunțită a cazului.

119. Autoritățile pot fi de asemenea criticate pentru că au dat o mică importanță vulnerabilității speciale a tinerilor și factorilor speciali psihologici implicați în cazurile de agresiune sexuală a copiilor (a se vedea pct. 43 de mai sus).

120. În plus, autoritățile au desfășurat cercetarea penală cu o întârziere semnificativă. Cauza era pendinte în fața parchetului de un an și zece luni fără ca vreo probă suplimentară să fi fost prezentată sau adusă la dosar, în ciuda instrucțiunilor transmise de procurorul ierarhic superior (a se vedea pct. 44–46 de mai sus).

121. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că cercetarea cauzei și, în special, abordarea adoptată de autoritățile naționale nu au îndeplinit cerințele inerente date de obligația pozitivă a statului de a stabili și aplica în mod eficient un sistem de drept penal care să sancționeze toate formele de abuz sexual.

122. În ceea ce privește argumentul Guvernului potrivit căruia instanțele naționale au examinat fondul acțiunii civile introduse de prima reclamantă împotriva lui D.C. prin care solicita limitarea dreptului de contact și că reclamanta nu a făcut apel la hotărârea autorităților naționale de a respinge cererea sa de a-l decădea pe tată din drepturile părintești în fața instanțelor naționale, Curtea reamintește că a stabilit anterior că, în orice caz, protecția eficientă împotriva violului și abuzului sexual necesită măsuri de natură penală (a se vedea *M.C. împotriva Bulgariei*, nr. 39272/98, pct. 186, 4 decembrie 2003).

123. Astfel, Curtea constată că în speță s-a produs o încălcare a obligației pozitive a statului pârât în temeiul art. 3 și 8 din Convenție, în ceea ce privește al doilea reclamant.

2. Separarea primei reclamante de fiul său și dreptul limitat de a avea legături personale cu minorul

124. Curtea reiterează că separarea unei familii reprezintă o ingerință extrem de gravă. O astfel de măsură trebuie să fie susținută de considerații suficient de solide și de importante în interesul copilului [a se vedea *Olsson împotriva Suediei* (nr. 1), 24 martie 1988, pct. 72, seria A nr. 130]. Prin urmare, trebuie avut în vedere echilibrul just ce trebuie realizat între interesele concurente ale persoanei și cele ale comunității, iar statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere în ambele contexte (a se vedea *Hokkanen împotriva Finlandei*, 23 septembrie 1994, pct. 55, seria A 299-A.) În acest domeniu, revizuirea Curții nu se limitează la a verifica dacă un stat pârât și-a exercitat puterea în mod rezonabil, cu atenție și cu bunăcredință. În plus, în exercitarea jurisdicției sale de supraveghere, Curtea nu se poate limita la a lua în considerare deciziile contestate în mod izolat, ci trebuie să le analizeze în lumina cauzei în ansamblu: Curtea trebuie să stabilească dacă motivele invocate pentru a justifica intervențiile în cauză sunt relevante și suficiente [a se vedea *Olsson* (nr. 1), citată anterior, pct. 68].

125. Totodată, Curtea reamintește că dreptul părintelui și al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al vieții de familie. În plus, o relație naturală de familie nu se încheie din cauza faptului că copilul a fost luat în grija statului (a se vedea *Eriksson împotriva Suediei*, 22 iunie 1989, pct. 58, seria A nr. 156). După cum a constatat anterior Curtea, luarea în grija statului a unui copil ar trebui să fie considerată în mod normal ca o măsură temporară, care să fie întreruptă cât mai curând când este permis de circumstanțe, și orice măsuri care implică luarea temporară în grija statului ar trebui să respecte obiectivul final de a readuce părintele (părinții) biologic(i) alături de copil. În acest sens, trebuie să existe un echilibru corect între interesele copilului care rămâne în grija statului și cele ale părintelui, pentru a-l readuce alături de copil. În realizarea acestui exercițiu de echilibrare, Curtea va acorda o importanță deosebită celor mai bune interese ale copilului, care, în funcție de natura și gravitatea lor, pot prevala asupra intereselor părintelui. În special, un părinte nu poate, în temeiul art. 8 din convenție, să ceară aplicarea unor măsuri care ar

afecta sănătatea și dezvoltarea copilului (a se vedea *Johansen împotriva Norvegiei*, 7 august 1996, pct. 78, Culegere 1996-III).

126. Curtea notează de la bun început în speță că, drept urmare a atmosferei violente din cadrul familiei, doamna M. a depus o cerere către autoritățile naționale pentru a-l plasa temporar pe cel de-al doilea reclamant într-o instituție de stat. Autoritățile au decis din oficiu să mențină măsura doar pentru a asigura siguranța copilului în lumina acuzațiilor de abuz sexual comise împotriva sa de tatăl său și în așteptarea rezultatului cercetării penale inițiate împotriva tatălui. Doamna M. nu pare să fi atacat decizia autorităților în nici un stadiu al procedurii interne. Al doilea reclamant a fost plasat în instituție de stat pentru puțin peste un an și a primit vizite săptămânale din partea ambilor părinți pe întreaga perioadă în care a fost separat de mama sa. În final, măsura a fost suspendată la cererea primei reclamante, iar copilul a fost imediat încredințat mamei sale și a continuat să trăiască alături de aceasta.

127. Curtea constată că nu există nicio probă la dosar care să arate că întâlnirile săptămânale ale celui de-al doilea reclamant cu tatăl au fost dăunătoare pentru al doilea reclamant (a se vedea pct. 22 de mai sus). În consecință, Curtea consideră că, permițându-i lui D.C. să-și viziteze fiul, autoritățile au reușit să realizeze un echilibru corect între interesele tuturor părților implicate.

128. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că, plasându-l pe cel de-al doilea reclamant într-o instituție de stat la cererea mamei sale pentru o perioadă limitată de timp și permițându-i să aibă legături cu ambii părinți, în mod regulat, autoritățile au arătat gradul de prudență și vigilență necesar într-o situație delicată și sensibilă, și nu au făcut acest lucru în detrimentul drepturilor doamnei M. sau al intereselor superioare ale copilului. Prin urmare, nu a existat nicio încălcare a art. 8 din Convenție în ceea ce o privește pe doamna M.

129. Având în vedere constatarea de mai sus, Curtea hotărăște, de asemenea, că nu există nicio problemă distinctă în temeiul art. 13 din Convenție în ceea ce îi privește pe vreunul din reclamanți.

III. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, coroborat cu art. 14 din Convenție

130. Reclamanții s-au plâns cu privire la acțiunile civile care s-au încheiat prin hotărârile definitive din 5 februarie 2004 și 1 iunie 2005 că dreptul lor la un proces echitabil a fost încălcat ca urmare a respingerii de către instanțele naționale a acțiunilor formulate de doamna M. împotriva lui D.C, în principal din cauza afilierii religioase a doamnei M și din cauza ordonanței procurorului de a nu-l pune sub acuzare pe D.C. Acțiunile s-au întemeiat pe art. 6 § 1 din convenție, considerat separat și coroborat cu art. 14.

131. Prevederile relevante ale convenției se citesc după cum urmează:

Art. 6

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.....”

Art. 14

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de [prezenta] convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

A. Cu privire la admisibilitate

132. Guvernul susține că, având în vedere conținutul scrisorii doamnei M. din 1 martie 2006 adresată Curții, în care aceasta a declarat că a depus plângerea doar în numele fiului său, ea nu mai avea statut de reclamantă și, prin urmare, nu mai putea pretinde a fi o victimă a încălcării drepturilor sale garantate de Convenție prin art. 6 considerat separat și coroborat cu art. 14 din convenție.

133. Prima reclamantă a contestat acest argument.

134. Având în vedere constatările de mai sus (a se vedea pct. 89), Curtea consideră că obiecția ridicată de Guvern trebuie să fie respinsă.

135. În fine, Curtea subliniază că aceste capete de cerere nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

(a) Argumentele părților

(I) Reclamanții

136. Reclamanții susțin că, respingând acțiunea doamnei M. prin care solicita limitarea dreptului de contact al lui D.C. prin hotărârea definitivă din 5 februarie 2004, instanțele naționale și-au întemeiat hotărârea în principal pe afilierea religioasă a doamnei M.. Totodată, instanța de prim grad a acuzat-o pe doamna M. că și-a crescut fiul conform preceptelor religiei sale, iar curtea de apel nu s-a distanțat de hotărârea instanței menționate mai sus, care, potrivit reclamanților, a fost parțială și subiectivă. Mai mult, instanțele naționale nu au oferit motive obiective pentru respingerea probelor medicale și a mărturiilor care dovedeau că D.C. l-a agresat sexual pe cel de-al doilea reclamant. În sfârșit, instanțele naționale nu au acceptat nici acțiunea doamnei M. de contestare a acordării dreptului de vizitare lui D.C. care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 1 iunie 2005, în ciuda dovezilor disponibile privind abuzul la care cel de-al doilea reclamant fusese supus.

(ii) Guvernul

137. Guvernul nu contestă că art. 6 este aplicabil în ceea ce privește acțiunea reclamanților. Guvernul susține că instanțele naționale au examinat plângerile doamnei M. pe baza dovezilor disponibile la dosar și au oferit motivele respingerii probei cu înscrisuri și a mărturiilor. Mai mult, atunci când instanța de prim grad a făcut referire la afilierea religioasă a doamnei M., instanțele apelate au examinat cauza fără a face astfel de referiri. În fine, la 1 iunie 2005, instanțele naționale au respins acțiunea reclamantei prin care contesta atribuirea dreptului de vizitare al lui D.C. revizuind și examinând toate probele prezentate de reclamantă în cursul procedurii publice și în contradictoriu.

(b) Domeniul de aplicare al motivării Curții

138. Având în vedere natura și fondul plângerilor reclamanților în speță, Curtea constată că acestea se încadrează pentru a fi examinate în principal în temeiul art. 14 coroborat cu art. 6 din convenție.

139. Totodată, având în vedere constatarea în ceea ce privește capetele de cerere formulate de reclamanți în temeiul art. 3 și 8 din convenție (de mai sus), precum și legătura strânsă dintre procedurile penale și civile inițiate de reclamanți împotriva lui D.C., Curtea nu consideră necesar să se pronunțe cu privire la acuzațiile de încălcare a art. 6 considerat separat sau coroborat cu art. 14, în ceea ce privește procedura care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 5 februarie 2004, cu privire la cel de-al doilea reclamant. În plus, Curtea nu

consideră necesar să se pronunțe cu privire la acuzațiile de încălcare a aceluiași articol, considerate separat sau coroborat, în ceea ce privește procedura care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 1 iunie 2005, în măsura în care se face referire la ambii reclamânți.

(c) Motivarea Curții

140. Curtea reiterează că art. 14 completează celelalte dispoziții materiale din convenție și protocoale. Acesta nu există independent deoarece are efect numai în coroborare cu exercitarea drepturilor și libertăților apărute prin dispozițiile respective. Deși aplicarea art. 14 nu presupune o încălcare a respectivelor dispoziții – și în măsura aceasta este independent –, nu poate fi aplicat decât dacă faptele în cauză intră în domeniul de aplicare al uneia sau mai multor dispoziții de fond (a se vedea, printre multe alte autorități, *Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit*, 28 mai 1985, pct. 71, seria A nr. 94, și *Karlheinz Schmidt împotriva Germaniei*, 18 iulie 1994, pct. 22, seria A nr. 291-B).

141. În acest context, Curtea reamintește că a hotărât anterior că aspectele de dreptul familiei, cum ar fi o acțiune având ca obiect limitarea dreptului de vizitare, intră în domeniul de aplicare al art. 6 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Rasmussen împotriva Danemarcei*, 28 noiembrie 1984, pct. 32, seria A nr. 87). În consecință, Curtea consideră că art. 14 este aplicabil în speță.

142. În ceea ce privește domeniul de aplicare al garanției prevăzute la art. 14, potrivit jurisprudenței, o diferență de tratament este discriminatorie dacă nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, și anume dacă aceasta nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit a fi realizat. Mai mult, statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere în a evalua dacă și în ce măsură diferențele în situații altfel similare justifică o diferență de tratament (a se vedea, de exemplu, *Gaygusuz împotriva Austriei*, 16 septembrie 1996, pct. 42, Culegere 1996-IV, și *Fretté împotriva Franței*, nr. 36515 /97, pct. 34, CEDO 2002-I).

143. Rolul Curții nu este de se substitui autorităților române competente în reglementarea problemelor referitoare la limitarea dreptului de vizitare în România, ci mai degrabă să examineze conform convenției hotărârile pe care autoritățile respective le-au luat în exercitarea puterii lor discreționare. Ceea ce este important pentru Curte este dacă motivele care presupun că justifică măsurile concrete adoptate cu privire la respectarea drepturilor reclamantului au fost relevante și suficiente (a se vedea *Gineitiene împotriva Lituaniei*, nr. 20739/05, pct. 37, 27 iulie 2010).

144. În ceea ce privește speța de față, Curtea observă că, atunci când au evaluat cererea doamnei M. de a limita dreptul de vizitare al lui D.C., instanțele române și, în special, instanțele apelate au examinat și evaluat dovezile disponibile la dosar și au luat în considerare cele mai bune interese ale copilului (a se vedea pct. 79 de mai sus). Curtea notează de asemenea că mărturiile și probele de specialitate au arătat că întâlnirile dintre D.C. și fiul său au fost normale și copilul s-a bucurat de fiecare dată când și-a văzut tatăl. În plus, D.C. nu a fost condamnat prin hotărâri definitive pentru acte de violență sau ilegale în alt mod, comise împotriva fiului său și se pare că, din cauza comportamentului doamnei M., a avut acces limitat la copilul său și i-a fost dificil să mențină legături personale cu fiul său, chiar dacă dreptul său de vizitare nu îi mai fusese limitat de instanțele naționale. În fine, Curtea ia în considerare politica urmărită în speța de față, de a menține dreptul părintelui divorțat, căruia nu i-a fost încredințată custodia copilului, de a păstra legături personale cu copilul (a se vedea pct. 79 de mai sus).

145. În opinia Curții, acest raționament al instanțelor din România arată în mod clar că cel mai bun interes al tuturor părților implicate a fost considerat esențial, fără a exista vreo încălcare a celor mai bune interese ale copilului. Curtea concluzionează că acest raționament a fost relevant și suficient și nu a fost afectat de vreun element de arbitraritate sau de inechitate.

146. În ceea ce privește afirmația doamnei M. că ar fi fost discriminată de instanțele naționale din cauza convingerilor sale religioase, Curtea consideră că nu se poate afirma că

instanțele naționale au decis în speță pe baza apartenenței sale religioase. Din hotărârile instanțelor naționale și, în special, din hotărârile instanțelor apelate se poate observa că principala lor grijă a fost interesul superior al copilului, fiind luați în special în considerare factorii enumerați la pct. 144 de mai sus. Este adevărat că, în hotărârea sa, instanța de prim grad a făcut referire la afilierea religioasă a reclamantei. Totuși, hotărârea nu a fost definitivă și nu există nicio probă la dosar că importanța dată de instanța de prim grad în luarea deciziei în ceea ce privește convingerile religioase ale reclamantei ar fi fost în vreun fel susținută de instanțele apelate.

147. Totodată, Curtea ia act că solicitarea doamnei M. de a limita dreptul de vizitare al lui D.C. nu a fost evaluată *in abstracto* (a se vedea, prin implicație inversă, *Palau-Martinez împotriva Franței*, nr. 64927/01, pct. 42–43, CEDO 2003–XII). Instanțele naționale apelate nu au atribuit vreo importanță deosebită afilierii religioase a reclamantei și nu au folosit-o împotriva acesteia. În concluzie, niciun aspect din speță în ceea ce privește raționamentul instanțelor române nu sugerează că acestea ar fi decis în mod diferit în funcție de religia reclamantei.

148. În astfel de circumstanțe, Curtea nu poate concluziona că a existat un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul legitim urmărit (a se vedea, prin contrast, *Hoffmann împotriva Austriei*, 23 iunie 1993, pct. 36, seria A nr. 255–C, și *Palau-Martinez*, citată anterior, pct. 42–43).

149. În lumina considerentelor de mai sus, Curtea constată că orice diferență de tratament între părinți a avut o justificare obiectivă și rezonabilă. În consecință, nu a existat nicio încălcare a art. 14 din Convenție coroborat cu art. 6 în ceea ce o privește pe doamna M.

150. Având în vedere concluzia de mai sus, Curtea nu consideră necesar să se pronunțe cu privire la acuzația referitoare la încălcarea art. 6 considerat separat în ceea ce o privește pe reclamantă.

IV. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

151. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

152. Reclamantii au pretins 20.000 de euro (EUR) fiecare, cu titlu de prejudiciu moral, pentru traumele psihologice pe care le-au avut de suferit în urma rezultatului procedurii interne inițiate împotriva lui D.C.

153. Guvernul consideră că pretențiile sunt excesive.

154. Curtea notează că, la pct. 123 (de mai sus) s-a constatat o combinație de încălcări în speța de față, în special faptul că statul nu și-a îndeplinit obligațiile pozitive în temeiul art. 3 și 8 din convenție, în ceea ce privește al doilea reclamant. În aceste circumstanțe, Curtea acordă celui de-al doilea reclamant 13 000 euro pentru prejudiciul moral, plus orice taxă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

B. Cheltuieli de judecată

155. Reclamantii au pretins, de asemenea, suma de 500 de euro pentru plata onorariilor și au prezentat o chitanță în valoarea sumei solicitate.

156. Guvernul consideră că suma solicitată este excesivă.

157. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora [a se vedea, de exemplu, *Iatridis împotriva Greciei* (satisfacție echitabilă) (MC), nr. 31107/96, pct. 54, CEDO 2000-XI].

158. Ținând seama de documentele pe care le deține și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamanților suma de 500 EUR pentru cheltuielile de judecată.

C. Dobânzi moratorii

159. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea

1. *Respinge* în unanimitate excepția preliminară a Guvernului;
2. *Declară* în unanimitate cererea admisibilă;
3. *Hotărăște*, cu șase voturi la unu, că a existat o încălcare a art. 3 și art. 8 din Convenție ca urmare a faptului că statul nu și-a îndeplinit obligațiile pozitive care îi revin în temeiul articolelor menționate în ceea ce privește al doilea reclamant;
4. *Hotărăște* în unanimitate că nu a fost încălcat art. 8 din Convenție în ceea ce privește separarea primei reclamante de fiul său și limitarea dreptului de vizitare;
5. *Hotărăște* în unanimitate că nu există nicio problemă distinctă în temeiul art. 13 din Convenție în ceea ce privește pe vreunul din reclamanti;
6. *Hotărăște* în unanimitate că nu există nicio încălcare a art. 14 coroborat cu art. 6 din Convenție în ceea ce privește prima reclamantă referitor la procedura care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 5 februarie 2004 în ceea ce privește întemeierea hotărârii autorităților naționale pe afilierea sa religioasă;
7. *Hotărăște* în unanimitate că nu este necesar să examineze capătul de cerere formulat de prima reclamantă în temeiul art. 6 din Convenție considerat separat și capătul de cerere formulat de cel de-al doilea reclamant în temeiul art. 6 considerat separat sau coroborat cu art. 14 din convenție în ceea ce privește procedura care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 5 februarie 2004;
8. *Hotărăște* în unanimitate că nu este necesar să examineze capetele de cerere formulate de reclamanti în temeiul art. 6 din Convenție considerat separat sau coroborat cu art. 14 din Convenție în ceea ce privește procedura care s-a încheiat prin hotărârea definitivă din 1 iunie 2005;
9. *Hotărăște* cu șase voturi la unu
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, următoarele sume:

- (i) 13 000 EUR (treisprezece mii de euro) celui de-al doilea reclamant, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
- (ii) 500 EUR (cinci sute de euro), împreună, celor doi reclamânți, plus orice sumă ce poate fi datorată, cu titlu de cheltuieli de judecată;
- (b) că sumele de mai sus trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;
- (c) că, de la expirarea termenului menționat de trei luni și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

10. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere formulate de reclamânți.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 27 septembrie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte

În conformitate cu art. 45 § 2 din convenție și cu art. 74 § 2 din Regulamentul Curții, opinia separată a judecătorului Egbert Myjer este anexată la prezenta hotărâre.

J.C.M.
S.Q.

OPINIA SEPARATĂ A DOMNULUI JUDECĂTOR MYJER

În cauzele care nu sunt extreme, nu este greșit ca un judecător să-și reconsidere raționamentul din spatele opiniei provizorii în momentul în care constată că toți colegii săi din cameră sunt în favoarea unui rezultat opus.

Totuși, în această cauză, suntem profund convinși că rezultatul corect ar fi fost să se constate că nu a existat nicio încălcare.

Din activitatea anterioară de judecător într-o instanță națională ne amintim de câteva cazuri în care, după un divorț sau chiar în timpul procedurii de divorț, acuzațiile de abuz sexual au fost utilizate de una dintre părți pentru a o lipsi pe cealaltă parte de dreptul de vizitare sau chiar de orice contact.

Știu cât de grele sunt aceste cazuri. Dacă ceea ce se susține este adevărat, sunt necesare măsuri imediate; în cazul în care nu este adevărat, atunci se poate petrece cel mai profund rău atât pentru părintele acuzat, cât și pentru copil.

Într-adevăr, autoritățile naționale trebuie să ia astfel de acuzații în serios și trebuie să le investigheze imediat și cu diligență, în speranța de a stabili ceea ce s-a întâmplat de fapt.

Totuși, în special atunci când apar mărturii conflictuale ale martorilor și nu există suficiente probe fizice (sau atunci când sunt posibile explicații diferite în ceea ce privește probele fizice), este uneori imposibil să se stabilească adevărul „real”.

Din ceea ce am observat, autoritățile române au luat în serios cazul și, în general, au acționat cu diligență.

La pct. 114 și 115, Curtea notează în mod corect cât de multe au făcut autoritățile și cât de greu se pare că le-a fost să afle adevărul. Am adăuga la aceasta faptul că „disperarea” autorităților de a afla adevărul rezultă evident din faptul că au ajuns până la măsuri destul de neobișnuite precum cea de a folosi un poligraf.

Cu toate acestea, raționamentul în luarea hotărârii se schimbă. La pct. 116, Curtea indică ce ar fi trebuit să fi făcut în plus autoritățile. Avem mari obiecții față de acest tip de raționament, dacă nu există o situație în care să fie foarte clar că autoritățile au omis intenționat măsurile cele mai evidente de anchetă. Aceasta nu pare să se fi întâmplat în speță. Ni se pare că este greșit să fie indicate de către Curte, în detaliu, măsurile suplimentare pe care le consideră că ar fi trebuit luate de autorități. Asta echivalează cu a acționa ca o instanță de gradul patru într-o situație în care – spre deosebire de autoritățile naționale – Curtea nu a beneficiat nici măcar de avantajul contactului direct cu părțile interesate.